

De ware tijd van een brievenbesteller

toneelstuk

Gerbrand Muller

De Sneeuwstorm 2020

Foto: Ekko Krol

‘Een brief hóort op zijn bestemming te worden afgeleverd. Dat is de plicht van een brievenbesteller! Als een brief niet op zijn bestemming wordt afgeleverd, dan gaat dat tegen alles in, tegen alles!’

Dit roept een brievenbesteller als de dienstbode van een deftig herenhuis weigert een brief van hem in ontvangst te nemen. Met haar weigering is in zijn ogen de orde ernstig verstoord. Hoe ernstig dringt in de loop van de volgende dagen pas geleidelijk tot hem door. De wetten van het bestaan zijn geschonden, de wereld is aangetast in de grondvesten van haar bestaan. Preciezer: in het bestaan is ‘een scheurtje’ gekomen.

Nog preciezer: er is iets gebeurd met de tijd. De tijd heeft als het ware een sprongetje gemaakt. De gevolgen van dat sprongetje zijn rampzalig: de wereld is uit de tijd gevallen en niets zal meer gehoorzamen aan de wetten van de logica.

Tijden veranderen, en niet altijd ten goede. Op de krachten die de veranderingen bepalen hebben de mensen nauwelijks invloed. In het toneelstuk is dat niet anders, en de meesten lijken zich daarbij neer te leggen: wie klaagt doet dat vooral om zijn hart te luchten: ‘Robots gaan straks het werk doen.’ ... ‘We passen niet in het model omdat we mensen zijn.’ ... ‘Boven ons hoofd wordt er de laatste tijd wel erg veel bedisseld.’ ... ‘Met als resultaat dat we elke week weer een gaatje in onze broekriem mogen prikken om hem verder aan te halen.’ ... De honger is terug van weggeweest. Een sekte verkondigt het einde der tijden. De sekte groeit als kool...

‘Soms had ik het gevoel een onontdekt meesterwerk te lezen van een dissident uit Tsjecho-Slowakije in 1973. Maar tegelijk is het absoluut een tekst van nu.’

Chris Keulemans

Uitgeverij De Sneeuwstorm
NUR 307 (Toneelteksten)

Gerbrand Muller

De ware tijd van een brievenbesteller

toneelstuk

De Sneeuwstorm 2020

De ware tijd van een brievenbesteller (toneelstuk)

© 2020 Gerbrand Muller

Uitgave De Sneeuwstorm

Afbeelding omslag: Ljoebov Popova (†1924), penseeltekening

Opmaak en omslag: Ewout Storm van Leeuwen

ISBN: 978-90-829758-6-4 (papier)

ISBN: 978-90-829758-7-1 (e-boek)

NUR 307 (toneeltekst)

Personages

Brievensteller

Vrouw van de brievenbesteller

Chef van de brievenbesteller

Voorzitter van het bestuur van de posterijen

Coach

Dienstmeid

Collega's van de brievenbesteller

Volgelingen van de brievenbesteller

Mensen op straat, bij het postkantoor en op de bushalte

Dames en heren, deelnemers aan een workshop

Leden van het bestuur van de posterijen (figuranten)

Militairen (figuranten)

De dienstmeid, collega's, c.q. volgelingen van de brievenbesteller, de mensen op straat, bij het postkantoor en op de bushalte en de dames en heren deelnemers aan een workshop kunnen voor een belangrijk deel in dubbelrollen door dezelfde acteurs gespeeld worden. De militairen en de leden van het bestuur van de posterijen worden gespeeld door figuranten.

Eerste bedrijf

Scène 1

Een binnenplaats, kennelijk de hof van een groot herenhuis. Fraai bepleisterde muren, plechtige ramen omgeven door sierlijk pleisterwerk, een bordes, een dubbele voordeur waarachter een glimp van een door luchters verlichte vestibule zichtbaar is. Het schemert. Een oudere dienstmeid staat met over elkaar geslagen armen voor het bordes en staart met een nors gezicht voor zich uit in de richting van de toeschouwers. De brievenbesteller komt van opzij op, de dienstmeid ziet hem pas als hij vlakbij haar is. De brievenbesteller spreekt eerst monter, maar in de loop van het gesprek slaat zijn stemming om.

Brievenbesteller: Goedemorgen. Vies weer hè? Ik heb een brief voor u.

Dienstmeid: Ga weg!

Brievenbesteller: Een toer om met dit weer de post droog te houden. Alstublieft!

Dienstmeid: Ga weg! Wij nemen geen brieven in ontvangst!

Brievenbesteller: Ik dien deze brief hier te bestellen.

Dienstmeid: Wij nemen geen brieven in ontvangst, zei ik. Wij wensen geen brieven!

Brievenbesteller: Ik zal hem hier toch moeten afleveren.

Hij stopt de brief tussen haar nog steeds over elkaar geslagen armen en verwijdert zich.

Dienstmeid: Ben jij achterlijk? Wij wensen geen brieven, zei ik!

Ze gooit hem de brief achterna. De brievenbesteller blijft staan, lichtelijk verbaasd, raapt de brief op en gooit hem terug.

Brievenbesteller: Het is mijn plicht deze brief hier te bestellen!

Dienstmeid: Brutale vlegel!

Ze gooit de brief weer naar de brievenbesteller. De brievenbesteller gooit hem terug.

Dienstmeid: Wel godallemachtig!

Brievenbesteller: Het spijt me, maar ik moet mijn plicht doen!

Dienstmeid: Als je niet gauw met je brief verdwijnt dan schop ik je hier weg!

Brievenbesteller: Nooit!

Ze gooien de brief om beurten naar elkaar.

Dienstmeid: Luister je of luister je niet? Wij wensen geen brieven!

Brievenbesteller: Een brievenbesteller dient een brief op de bestemde plaats af te geven. Ik zal nooit mijn plicht verzaken! Nooit!

Dienstmeid: Val dood!

Brievenbesteller: *(Hijgend en met gesmoorde stem:)* Ik val liever dood dan dat ik mijn plicht verzaak. Een brief hóórt op zijn bestemming te worden afgeleverd. Dat is de plicht van een brievenbesteller! Stel je voor dat een brief niet meer op zijn bestemming zou worden afgeleverd, dat kan helemaal niet!

Dienstmeid: Donder op en val dood!

De brievenbesteller blijft buiten adem gebogen staan, de brief die de dienstmeid heeft teruggegooid en die hij weer heeft opgeraapt in zijn handen; hij staart met grote verbaasde ogen voor zich uit; hij spreekt als hij weer op adem is gekomen eerst langzaam, dan steeds sneller totdat hij over zijn woorden struikelt.

Brievenbesteller: Begrijp me dan toch! Een brief die niet wordt afgegeven waar hij hóórt te worden afgegeven, dat kan helemaal niet! Het zou zoiets zijn... mijn god, hoe moet ik het uitleggen... denk aan de planten... die gebruiken koolzuur en leveren zuurstof... dieren gebruiken zuurstof en leveren koolzuur! De aarde draait om haar as, de andere planeten om de hunne! De zon levert warmte

en licht! Stel je voor dat dat allemaal omgekeerd was! Dat planten... zuurstof... koolzuur... de dieren... koolzuur, zuurstof, de aarde niet om haar as, de zon... Begrijpt u het, begrijpt u het?

En nog meer, nog zo eindeloos veel meer! De inslag gaat in de schering en de schering niet in de inslag! De sleutel in het sleutelgat en het sleutelgat niet in de sleutel! Als een brief niet op zijn bestemming wordt afgeleverd, dan gaat dat tegen alles in, tegen alles!

Hij komt niet meer uit zijn woorden en kijkt de dienstmeid vertwijfeld aan.

Dienstmeid:

Val dood! Stik! De brief blijft hier als jij *onmiddellijk* oprot!

De brievenbesteller overhandigt haar met trillende handen de brief en verwijdert zich.

Brievenbesteller: Dank! Dank! Dank!

Brievenbesteller af

Donker

Scène 2

Licht

Een lege straat met tamelijk brave huizen, in het waterige licht van de juist achter het wolkendek opgegane zon. De brievenbesteller loopt langzaam, een beetje gebogen langs de huizen, zijn brieven tas slordig en nog half open aan zijn schouder.

Brievenbesteller: *(Half fluid in zichzelf:)* Dat ging... maar net. Het zou toch niet waar zijn! Dat zou niet kunnen! Het is dus niet waar... Alleen wel bijna. *(Luider:)* Stel je voor! Stel je voor dat het waar was! Wát

waar was? *(Blijft roerloos staan.)* Wij ontvangen geen brieven!
Het is niet waar! Bijna wel... maar bijna is dus toch niet.
(Loopt verder.) Ja ja. Tóch niet. Maar bijna wel! *(Blijft staan, kijkt met wijd open ogen voor zich uit.)* Wij ontvangen geen brieven!
(Hij stampvoet.) Het is toch wat! Het is toch wat!
Brievenbesteller af.

Donker.

Scène 3

Licht

Een pleintje. Dezelfde soort huizen, netjes, tamelijk saai en eentonig, twee sprietige boompjes. De brievenbesteller zit op een bank tussen de boompjes, ineengedoken, zijn handen in zijn jaszakken. Zijn brieventas ligt naast hem op de grond alsof hij hem daar maar heeft neergegoid, een paar brieven zijn eruit gevallen.

Brievenbesteller: Gewoon. Je moet de dingen gewoon vinden. Waarom? Omdat ze gebeuren. Wat gebeurt is gewoon. Omdat het er is, omdat het bestaat. En wat bestaat is gewoon. Als je wat bestaat niet gewoon vindt ben je gek. Maar dit is niet gewoon! Het mag dan gebeuren, maar het is niet gewoon! *(Richt zich op, haalt zijn handen uit zijn jaszakken, bekijkt zijn nagels, steekt zijn handen weer in zijn jaszakken.)* Of ben ik soms gek? Mijn god, gebeuren, gewoon zijn, bestaan, waarom denk ik dit? Gek, zo maar opeens... Stop stop, nu rustig denken. Nogmaals, er is zoiets als gewoon. Gewoon is wat gebeurt. Jawel, wat meestal gebeurt. En dit... *(Schudt zijn hoofd.)* In elk geval is het verkeerd!

Wie geen brieven ontvangt moet ze niet krijgen. Zorg daarvoor!
En krijg je ze toch, ontvang ze dan!
Richt zich weer op, gaat in zijn vorige, gebogen houding zitten, zijn handen nog steeds in zijn jaszakken. Mompelt, schudt meermalen zijn hoofd.

Scène 4

Op komt een man. De man loopt naar de bank en gaat zitten.

Man: Goeiemiddag. Mag ik naast u komen?

Brievenbesteller: *(Verstrooid, half afwezig:)* Natuurlijk. *(Licht verbaasd en een beetje geërgerd:)* Natuurlijk! *(Kwaad:)* Natuurlijk! *(Nog kwaaiër:)* Natuurlijk!!

Man: Ik vroeg het maar.

Brievenbesteller: Hoe komt u erbij dat u niet naast mij zou mogen komen zitten. Hoe kómt u daarbij?

Man: Ik vroeg het alleen maar.

Brievenbesteller: Ja ja, u vroeg het alleen maar! Als ik u dan iets vragen mag, waarom vroeg u dat? Had u redenen eraan te twijfelen of u hier wel naast me mocht komen?
Man kijkt de brievenbesteller zwijgend verwonderd aan.

Brievenbesteller: Vooruit dan! Ik vroeg dit ook zo maar. Neemt u me niet kwalijk! Natuurlijk, natuurlijk! En natuurlijk: geen enkel bezwaar! Neemt u me alstublieft niet kwalijk!
De man knikt onzeker. Ze zwijgen enige tijd.

Man: *(Terwijl hij op de tas van de brievenbesteller wijst:)* Als ik zo vrij mag zijn, is het wel goed voor die brieven om zo in de regen te liggen?

Brievenbesteller: *(Richt zijn ogen op de tas en de ernaast liggende brieven.)* Wat zegt u? Ja, wat u zegt! *(Alsof hij ontwaakt uit een verdoving:)* Hé!?

Maar wat is dat nu weer! Wat doe ik? Nee, maar dat hoeft u me helemaal niet te zeggen! Ik hoor hier helemaal niet te zitten! *(Komt overeind, graait de tas van de straat, propt de brieven erin terug.)* Dit is te gek voor woorden! Wat is er met me aan de hand? Zo maar! Ben ik dan gek geworden? Zo maar opeens! Hoe kan dat? *(Verwijdert zich op een draffe.)* Mijn god, mijn god, wie had dit gedacht? Wie had dit gedacht? Dank u wel! Dank! Dank! Dank!

Donker

Scène 5

Licht

De brievenbesteller en een collega zittend op de stoep voor het postkantoor. In het kantoor wordt volop gewerkt, vanachter geopende ramen klinkt rumoer van stemmen en machines. Achter een groot venster zie je gestalten in een hel verlichte hal voor de lopende band van een sorteermachine in de weer. Een grote klok boven het venster wijst de tijd aan. De brievenbesteller tekent voorovergebogen met een stokje figuren in het zand.

Brievenbesteller: Het klopt niet. Het deugt niet. Iemand moet het zien. Laat ik die iemand zijn.

Collega: Die vrouw heeft een lijntje naar je uitgegoid.

Brievenbesteller: Het wás geen lijntje.

Collega: Vrouwen gooien soms een lijntje uit. Dat is hun manier van doen.

Brievenbesteller: Het wás geen lijntje.

Collega: Een vrouw volgt andere wegen. Wat voor ons recht is, is voor